

NR 5 | 2024

RAPPORT

DEN DOLDA PARTISKATTEN PÅ FOLKET

Om hur hundratals miljoner kronor
försvinner från lokala demokratier till
högerens riksorganisationer

EMMA FASTESSON LINDGREN

tankesmedjan
TIDEN

Emma Fastesson Lindgren har en kandidatexamen i Business and Economics från Handelshögskolan i Stockholm och en masterexamen i Public Diplomacy and Global Communications från University College London. Hon har tidigare varit förbundsordförande för S-studenter och kommer från Malmö. Rapporten ingår i projektet *Rättvis partifinansiering och samhällspåverkan*. Projektet består av ett antal rapporter för att öka insynen i Sveriges demokratiska system. Rapporterna kommer släppas under 2024.

ISBN: 978-91-89117-65-5

© Tankesmedjan Tiden 2024

Författare: Emma Fastesson Lindgren

Foto: Istockphoto

Grafisk form: Johan Resele

DEN DOLDA PARTISKATTEN PÅ FOLKET

Om hur hundratals miljoner kronor
försvinner från lokala demokratier till
högerns riksorganisationer

EMMA FASTESSON LINDGREN

INNEHÅLL

Sammanfattning	7
Inledning	10
Kammarkollegiets bristande redovisning av partiernas ekonomi	11
Så möjliggör en svag kommunallag miljonintäkter för M och SD	17
Slutsats och reformer	25
Referenser	26

SAMMANFATTNING

Sverige har under många år kritiserats av internationella organisationer såsom OSSE och Greco för bristande insyn i partiernas finansiering.^{1 2} 2014 skärptes lagstiftningen och partierna är i dag skyldiga att rapportera in sina intäkter till myndigheten Kammarkollegiet.

Det är viktigt att partiernas finansiering och ekonomi är lättillgänglig och återspeglar en korrekt bild av partiernas finanser. Utan en transparent och korrekt rapportering kan journalister och medborgare inte granska om det finns underliggande intressekonflikter, korrupktion eller slöseri i partiernas organisationer.

I dag finns det flera brister i Kammarkollegiets redovisning som gör det svårt att bedöma partiernas finansiella förutsättningar. Det handlar framförallt om två saker:

1. Partier behöver endast redovisa intäkter till Kammarkollegiet vilket leder till missbedömningar av finansieringen. För de partier som bedriver lotteri redovisas endast verksamhetens sålda lotter vilket gör att kostnaden för verksamheten förbises. Partiernas egentliga intäkter från lotterierna är betydligt lägre än den summa som redovisas. Moderaternas egentliga lotteriöverskott för 2022 motsvarar 26 procent av den summa som i dag redovisas på Kammarkollegiet, samma siffra för Socialdemokraterna är 17 procent.
2. När endast intäkter redovisas kan inte intäktsposter där lagen kräver en direkt motprestation granskas. Ett exempel på detta är intäktsposten *Interna bidrag*. Flera partier har satt i system att skicka vidare stora delar förenings- och distrikts lokala partistöd till riksorganisationen. Partistödet regleras i kommunallagen och ska gå till att stärka den lokala demokratin. Partierna motiverar slussningen med att de bland annat gör gemensamma inköp.

1 Kleja, Monica. Sverige kritiserats för bristande öppenhet med partipengar. *Nyhetsajten Europaportalen*. 2018-11-22. <https://www.europaportalen.se/2018/11/sverige-kritiserats-bristande-oppnhet-med-partipengar> (Hämtad 2024-03-20)

2 TT. Kritik mot svensk partifinansiering. *Svenska Dagbladet*. 2016-03-29. <https://www.svd.se/a/yWng/kritik-mot-svensk-partifinansiering> (Hämtad 2024-03-20)

Dessvärre har det framkommit exempel på att partistödet inte har kommit den lokala demokratin till del och i stället använts för nationell verksamhet. För att kunna granska hur partier använder kommunala och regionala skattepengar måste kostnaderna för riksorganisationerna vara synliga.

Dessutom saknas det krav på att enkelt tillhandahålla den ekonomiska redovisningen. Vissa partier publicerar föredömligt sina årsredovisningar på sina webbplatser. I andra fall krävs det att man köper loss redovisningen från Bolagsverket. Det är en onödig procedur som hämmar granskning av partier från medborgare och motverkar demokratisk transparens.

Följande reformer bör genomföras för att öka transparensen i partiernas finansiering:

- Lag (2018:90) om insyn i finansiering av partier bör utvidgas till att partier med följe måste rapportera in sina kostnader till Kammarkollegiet.
- Kammarkollegiets webbplats bör ha funktioner så att medborgare kan jämföra intäkter utefter antalet riksdagsmandat.
- Krav på detaljredovisning för större poster som *Interna bidrag* och Deltagandavgifter.
- Alla partier och deras dotterbolag måste, utöver Kammarkollegiets redovisning, publicera sin årsredovisning på partiets webbplats. Genom webbplatsen ska den kunna laddas ner avgiftsfritt och vara sökbar.
- Alla partier måste beskriva sin bolagsstruktur i sin årsredovisning och på sin webbplats.

Under rapportens arbete har intäktsposten *Interna bidrag* för åren 2019–2022 granskats. För flera partier är denna post en av de största. 2022 uppgick posten till 23 procent av Moderaternas totala intäkter, vilket motsvarar 37 miljoner kronor. Sverigedemokraterna fick in över 22 miljoner kronor på samma post vilket motsvarar 16 procent av partiets totala intäkter för 2022. Hur denna intäkt uppstår går inte att utläsa på Kammarkollegiets webbplats eller i partiernas årsredovisningar för de specifika åren.

Denna rapport visar att intäkten kommer från partiernas kommunala och regionala lokalföreningar som skickar upp delar av sitt partistöd till riksorganisationerna. Enligt kommunallagen ska det lokala partistödet, som finansieras genom kommun- och regionskatten, gå till att stärka de lokala demokratierna.

Granskningar av till exempel Sverigedemokraternas användning av stödet har visat att så inte är fallet.³ Slussningen av partistödet är i praktiken en dold parti-skatt på svenska folket. Partier i riksdagen får partistöd på statlig nivå och bör därför inte dränera lokalföreningar på pengar som är tänkta att användas för att stärka demokratin på plats. Denna rapport föreslår därför följande reform:

- Skärpt kommunallag som omöjliggör att skicka kommunala och regionala partibidrag till den centrala partiorganisationen.

³ Nyberg, Tomas. Beslut togs om SD Borlänges partistöd – "Olika svar". *Dala-demokraten*. 2023-05-24. <https://www.dalademokraten.se/2023-05-24/beslut-togs-om-sd-borlanges-partistod--olika-svar> (Hämtad 2024-02-06)

INLEDNING

Vi lever i en orolig tid där antalet demokratier minskar i världen.⁴ Även en gammal demokrati som Sverige behöver se över regelverken för att demokratin ska fortsätta att vara stark. Möjligheten att granska partier och deras finansiering är viktigt för att få insyn i vilka eventuella intressen som styr svensk politik och säkerställa att organisationer med makt agerar på sätt som stärker vår demokrati.

De senaste åren har lagstiftningen kring partifinansiering skärpts. Partier i riksdagen ska sedan 2014 redovisa sina intäkter till Kammarkollegiet och anonyma bidrag över ett halvt prisbasbelopp är förbjudna.⁵

På Kammarkollegiets webbplats redovisas partiernas intäkter. Med start från räkenskapsåret 2019 ger webbplatsen användaren möjlighet att pedagogiskt se partiernas intäkter utan att behöva ladda ner filer. Rapporten kommer därför fokusera på de år som finns tillgängliga i den formen på Kammarkollegiets webbplats, 2019–2022.

Webbplatsen har skapat debatt eftersom vissa partier har mer intäkter än andra. Samtidigt saknas information om varför vissa partier har mer intäkter än andra samt vad intäktsposterna innebär.

Ett exempel är posten *Interna bidrag* som denna rapport särskilt kommer att granska. För flera partier är detta en stor intäkt som finansieras av ovetande skattebetalare i Sveriges kommuner och regioner. Sammantaget är det viktigt att gemensamma resurser som går till att stärka vår demokrati på nationell, regional och kommunal nivå gör just det.

Syftet med denna rapport är att undersöka hur vi kan öka transparensen och insynen i partiernas finansiering och samtidigt se till att stärka Sveriges demokrati i hela landet.

⁴ Repucci, Sarah och Slipowitz, Amy. Freedom in the World 2021 - Democracy under Siege. *Freedom House*. 2021. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2021/democracy-under-siege> (Hämtad 2024-03-20)

⁵ SFS nr: 2018:90. *Lag (2018:90) om insyn i finansiering av partier*.

KAMMARKOLLEGIETS BRISTANDE REDOVISNING AV PARTIERNAS EKONOMI

Partiernas finansiering regleras i Lag (2018:90) om insyn i finansiering av partier.⁶ Sedan 2014 ska partier på nationell och lokal nivå samt deras sidoförbund rapportera in sina intäkter till Kammarkollegiet. Intäkterna redovisas därefter på Kammarkollegiets webbplats.

Det nationella partistödet som tilldelas efter antal mandat och med ett fast grundstöd är en stor intäkt för partierna. Andra intäkter är extrastöd vid val, *deltagaravgifter* på arrangemang och donationer. Vissa partier finansierar sin verksamhet genom lotterier medan andra har stora interna bidrag.

I och med att endast intäkter redovisas är det svårt att få grepp om hur stora ekonomiska resurser ett parti egentligen besitter. På Kammarkollegiets webbplats saknas parametrar och variabler för att göra det lättare för medborgare att få insyn i finansiering. Dessa luckor, och hur de bör åtgärdas, beskrivs nedan.

Partiernas kostnader saknas

I dag är det i princip möjligt att se en halv årsredovisning på Kammarkollegiets webbplats. Eftersom endast intäkter är synliga är det svårt att avgöra hur välfinansierat ett parti egentligen är. Till exempel, när partierna rapporterar in sina intäkter för sin lotteriverksamhet är det försäljningssumman, alltså för hur mycket pengar de har sålt lotter för, som rapporteras in. Eftersom kostnaderna för lotteriverksamheten inte framgår blir bilden av lönsamheten missvisande.

⁶ SFS nr: 2018:90. Lag (2018:90) om insyn i finansiering av partier.

Exempel 1: Moderaternas lotteriverksamhet (2022)

Försäljningssumman som redovisas på Kammarkollegiets webbplats: 5,8 miljoner kronor.

Överskott från verksamheten: 1,5 miljoner.⁷

Exempel 2: Socialdemokraternas lotteriverksamhet (2022)

Försäljningssumman som redovisas på Kammarkollegiets webbplats: 141 miljoner kronor.

Överskott från verksamheten: 24 miljoner.⁸

Skillnaden är markant mellan summan som rapporteras in till Kammarkollegiet och partiernas egentliga överskott. Moderaternas överskott motsvarar 26 procent av försäljningssumman, samma siffra för Socialdemokraterna är 17 procent.

Ett annat exempel på när avsaknaden av kostnader leder till missbedömningar handlar om posten *Interna bidrag*. Flera partier har satt i system att deras föreningar och distrikt skickar upp delar av sitt lokala partistöd till riksorganisationen (mer om detta i rapportens nästa avsnitt). Det lokala partistödet regleras i kommunallagen, syftet med stödet är att stärka den lokala demokratin.

De partier som slussar upp lokala partistöd till riksorganisationen hävdar att det handlar om till exempel gemensamma inköp av medlemssystem och vid valrörelse. Dessvärre har det framkommit exempel från kommuner där partistödet inte har kommit tillbaka till den lokala demokratin.⁹ För att kunna granska om partier använder kommunala och regionala skattepengar på rätt sätt måste kostnaderna vara synliga.

Även Europarådets grupp som arbetar mot korruption, Greco, har kritiserat Sverige för avsaknaden av redovisning av partiernas utgifter, tillgångar och skulder.¹⁰

Sammantaget går det varken att avgöra hur välfinansierat ett parti är eller om partistödet går till rätt saker genom att endast se till intäkterna. För att förtydliga partiernas finansiering bör kostnaderna rapporteras in till Kammarkollegiet.

Kostnaderna bör rapporteras in likt kostnadsposter i en årsredovisning. Med andra ord skulle detta inte innebära en detaljredovisning för partiernas kostnader. Redan i dag går det att utläsa partiernas kostnader i deras årsredovisningar

⁷ Ds 2024:3. *Partipolitiska lotterier*. Sid 32.

⁸ Ds 2024:3. *Partipolitiska lotterier*. Sid 32.

⁹ Nyberg, Tomas. Beslut togs om SD Borlänges partistöd – "Olika svar". *Dala-demokraten*. 2023-05-24. <https://www.dalademokraten.se/2023-05-24/beslut-togs-om-sd-borlanges-partistod--olika-svar> (Hämtad 2024-02-06)

¹⁰ TT. Kritik mot svensk partifinansiering. *Svenska Dagbladet*. 2016-03-29. <https://www.svd.se/a/yWng/kritik-mot-svensk-partifinansiering> (Hämtad 2024-03-20)

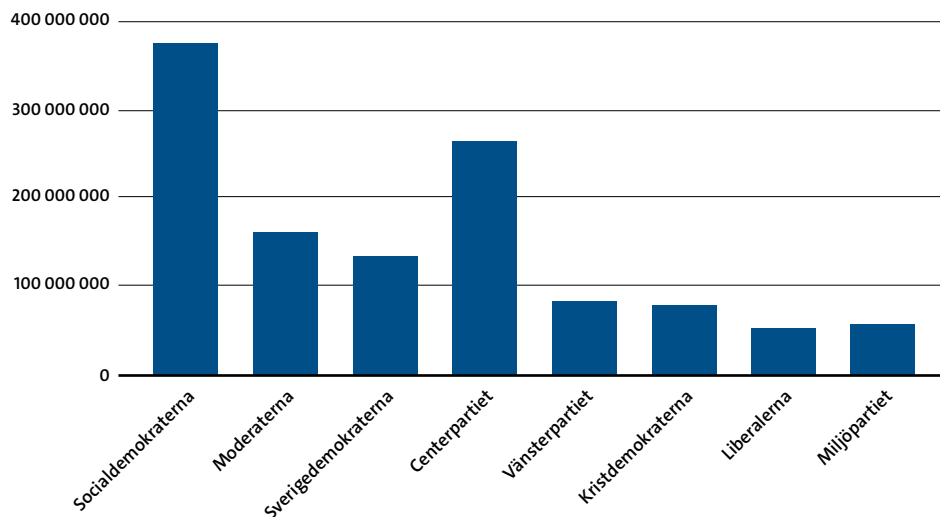
som vissa tillhandahåller på sina webbplatser för kostnadsfri nedladdning. Partiernas årsredovisningar går att begära ut på Bolagsverkets hemsida för en kostnad om 75 kronor per år.¹¹ För att öka transparensen bör alla partier tillhandahålla sina årsredovisningar på sina webbplatser avgiftsfritt.

Fler kontrollvariabler på Kammarkollegiets webbplats

Som tidigare nämnts baseras en stor del av det statliga partistödet utefter hur många riksdagsmandat ett parti har. Det handlar bland annat om att riksdagsledamöter ska få det stöd de behöver i sitt parlamentariska arbete. För att kunna göra riktiga jämförelser mellan partierna behöver därför väljarstödet tas i beaktning. Detta är dock inte möjligt på Kammarkollegiets webbplats, i stället visas partiernas intäkter i absoluta tal, Diagram 1 visar detta.¹²

Partiers totala intäkter 2022 (kr)

Diagram 1

I Diagram 1 går det att se att Socialdemokraterna är det parti med överlägset mest intäkter. Detta innebär dock inte utan vidare att Socialdemokraterna har störst intäkter per mandat. Kammarkollegiet redovisar inte tydligt antal mandat i riksdag, regioner och kommuner. För att öka transparensen och ge en mer förståelig insyn bör Kammarkollegiets funktioner för jämförelse kompletteras med ett verktyg som tar hänsyn till partiernas mandatfördelning.

¹¹ Bolagsverket. Priser för handlingar och tjänster. *Bolagsverket*. 2021-12-07. <https://www.dalademokraten.se/2023-05-24/beslut-togs-om-sd-borlanges-partistod--olika-svar> (Hämtad 2024-03-25)

¹² Egna beräkningar efter Kammarkollegiets siffror och valresultatet 2018.

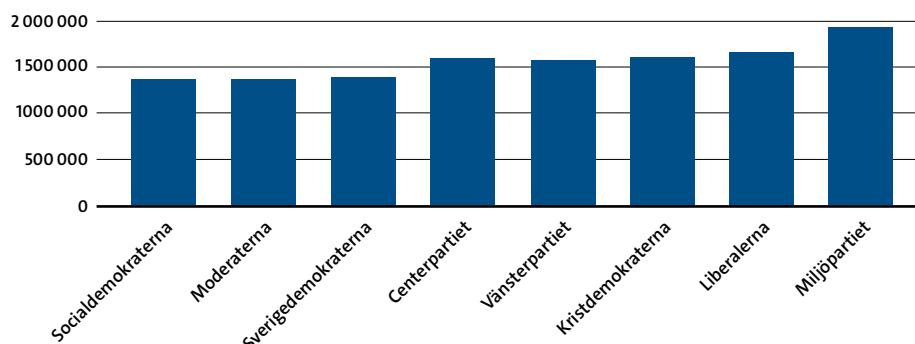
Intäkt från det offentliga 2022 per riksdagsmandat (2018–2022) (kr)**Diagram 2**

Diagram 2¹³ visar partiernas statliga stöd delat på antalet riksdagsmandat för valresultatet 2018–2022. Diagram 2 visar en annan bild än Diagram 1 då det upp-
 dagar sig att de statliga stöden missgynnar partier med många riksdagsmandat.

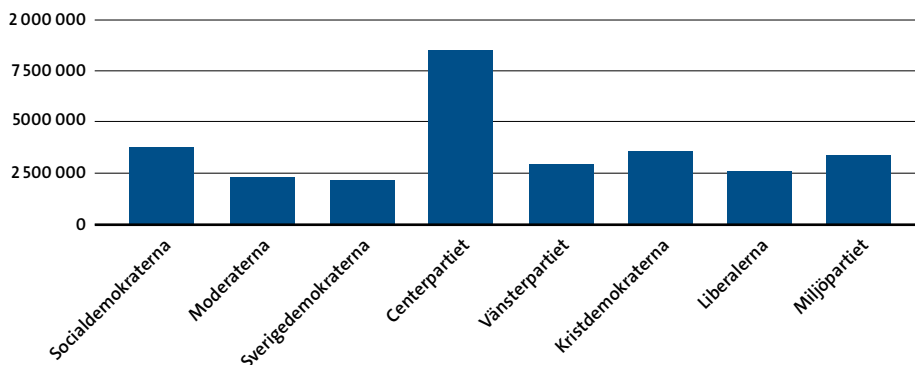
Totala intäkter per riksdagsmandat (2018–2022) (kr)**Diagram 3**

Diagram 3¹⁴ visar partiernas totala intäkter för 2022 delat på antalet riksdags-
 mandat för 2018–2022. Diagram 3 motsäger bilden att Socialdemokraterna har
 betydligt större intäkter än de andra partierna. I stället är det Centerpartiet
 som intar förstaplatsen.

Sammantaget går det att argumentera för att de rådande funktionerna på
 Kammarkollegiet ger en missvisande bild av partiernas finansiering. Det kan
 åtgärdas med ett antal förändringar som sammanfattas i slutet av rapporten.

¹³ Egna beräkningar efter Kammarkollegiets siffror och valresultatet 2018.

¹⁴ Egna beräkningar efter Kammarkollegiets siffror och valresultatet 2018.

Förtydligande av intäktsposter

Sverigedemokraternas redovisning 2022 från Kammarkollegiet.¹⁵

Tabell 1

1 Offentligt stöd	86 800 612 kr
2 Medlemsavgifter	4 477 693 kr
3 Försäljning och lotterier	69 200 kr
4 Insamling av kontanter	0 kr
5 Bidrag	28 017 201 kr
6 Övrigt	14 292 820 kr
7 Insamling av kontanter – närstående verksamhet	0 kr
8 Bidrag – närstående verksamhet	0 kr

Sverigedemokraternas redovisning 2022 på Kammarkollegiet med fokus på "Bidrag".¹⁶

Tabell 2

5 Bidrag	28 017 201 kr
5.1 Alla bidragupp till och med 242 kr	0 kr
5.2 Anonyma bidrag från 243 till 2 415 kr	0 kr
5.3 Privatpersoners bidrag från 243 till 24 150 kr	206 004 kr
5.4 Privatpersoners bidrag över 24 150 kr	181 828 kr
1. Privat bidrag pengar	101 828 kr
2. Privat bidrag pengar	80 000 kr
5.5 Interna bidrag från 243 kr	22 356 095 kr
5.6 Övriga bidrag från 243 till 24 150 kr	0 kr
5.7 Övriga bidrag över 24 150 kr	5 273 274 kr
1. SKR (222000-0315) Pengar (Partistöd SKR)	516 368 kr
2. Nordiska rådet (Nordiska rådet och nordiska ministerrådet Nordens hus ved	286 656 kr
3. Kammarkollegiet (202100-0829) Pengar (Särskilda medel val22)	4 470 250 kr

¹⁵ Kammarkollegiet. Sverigedemokraterna. *Kammarkollegiet*. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=71> (2024-03-06)

¹⁶ Kammarkollegiet. Sverigedemokraterna (SD). *Kammarkollegiet*. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=71> (2024-03-06)

I redovisningen som presenteras av Kammarkollegiet (se exempel Tabell 1 och Tabell 2) framgår det inte vad vissa intäktsposter innebär. Poster såsom *Övriga intäkter* och *Interna bidrag* är svåra att få grepp om. Sverigedemokraterna och Moderaterna är de partier med högst intäkter från *Interna bidrag*: 22 respektive 37 miljoner kronor bara för 2022.¹⁷ ¹⁸ I Sverigedemokraternas årsredovisning kallas posten *Ersättning från lokalföreningar*. I Moderaterna är det inte lika tydligt vilken post som menas med *Interna bidrag*. Den post i årsredovisningen som ligger närmast är *Ersättning från länsförbund*.

Som tidigare nämnt finns det inte något krav på att partier ska offentliggöra sina årsredovisningar på sina webbplatser. Vissa partier har dock valt att göra sina årsredovisning tillgängliga på sina webbplats med möjlighet till avgiftsfri nedladdning.

Moderaterna lägger upp sina årsredovisningar på sin webbplats. Sverigedemokraterna gör det inte. I årsredovisningarna för 2019–2022 är det krångligt att utläsa hur *Ersättning från lokalföreningar* och *Ersättningen från länsförbund* fungerar i praktiken, detsamma gäller hos Kammarkollegiet. Det skapar frågetecken. För att öka transparensen i partifinansieringen måste intäktsposterna på Kammarkollegiet vara förklarande och därigenom lättare att förstå.

I rapportens nästa avsnitt beskrivs mer ingående vad *Interna bidrag*, *Ersättning från lokalföreningar* och *Ersättning från länsförbund* innebär för Sverigedemokraternas och Moderaternas vidkommande. Avsnittet beskriver även hur mycket pengar de två partierna tjänar på sina upplägg.

17 Kammarkollegiet. Moderata Samlingspartiet Riksorganisationen (M). *Kammarkollegiet*. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=70> (2024-03-06)

18 Kammarkollegiet. Sverigedemokraterna (SD). *Kammarkollegiet*. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=71> (2024-03-06)

SÅ MÖJLIGGÖR EN SVAG KOMMUNALLAG MILJONINTÄKTER FÖR M OCH SD

Detta avsnitt genomlyser Moderaterna och Sverigedemokraternas intäkter för åren 2019–2022 med ett specifikt fokus på posten *Interna bidrag* eller, som den heter i årsredovisningarna, *Ersättning från länsförbunden* och *Ersättning från lokalföreningarna*.

Moderaterna

Moderaternas finansieringsmodell har anpassats efter strategi och förändrad lagstiftning. Tidigare kom bidrag från näringslivet¹⁹ och i början av 2000-talet arbetade partiet framgångsrikt med olika former av anonyma insamlingar.²⁰ I dag är Moderaternas största intäktspost de offentliga bidragen. 2020 startade partiet ett lotteri som än i dag är en stabil intäktskälla. Partiets näst största intäktspost är *Interna bidrag*. Mellan 2019 och 2022 fick Moderaterna in över 96 miljoner kronor från intäktsposten.²¹ Det är däremot oklart hur Moderaternas upplägg för denna intäkt fungerar.

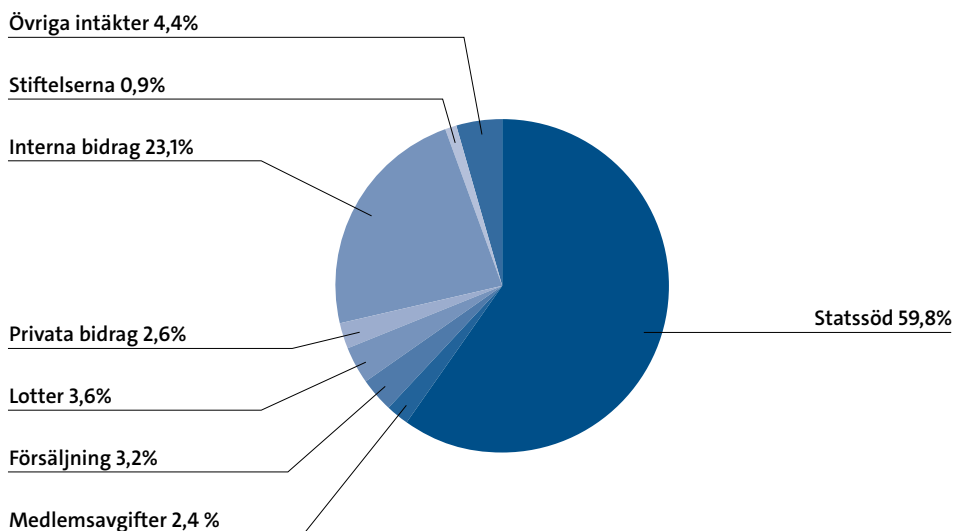
19 Westerberg, Rikard. *Socialists at the gate – Swedish business and the defense of free enterprise, 1950-1985*. Diss. Stockholm: Handelshögskolan i Stockholm. 2020.

20 Hjertqvist, Oscar. *Det politiska bidragsberoendet – finansieringen av Sveriges politiska partier*. Stockholm: Timbro. April 2023. https://timbro.se/app/uploads/2013/04/det_politiska_bidragsberoendet_utan_0-1.pdf

21 Kammarkollegiet. Moderata Samlingspartiet Riksorganisationen (M). *Kammarkollegiet*. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=70> (2024-03-06)

Moderaternas intäkter (kr)²²**Tabell 3**

	2019	2019 %	2020	2020 %	2021	2021 %	2022	2022 %
Offentligt stöd	97 169 135	74,8%	96 202 715	73,0%	96 040 047	70,5%	96 461 823	59,8%
Medlemsavgifter	3 801 156	2,9%	3 765 775	2,9%	3 684 652	2,7%	3 838 475	2,4%
Försäljning	5 232 787	4,0%	5 554 859	4,2%	4 970 122	3,6%	5 234 924	3,2%
Lotter	0	0,0%	588 800	0,4%	4 731 400	3,5%	5 763 000	3,6%
Privata bidrag	824 316	0,6%	835 600	0,6%	2 497 927	1,8%	4 265 238	2,6%
Interna bidrag	17 839 519	13,7%	20 753 811	15,7%	20 805 149	15,3%	37 238 424	23,1%
Stiftelser	681 382	0,5%	375 517	0,3%	2 233 709	1,6%	1 391 150	0,9%
Övriga intäkter	4 366 889	3,4%	3 743 792	2,8%	1 245 759	0,9%	7 044 712	4,4%
Totalt	129 915 184	100%	131 820 869	100%	136 208 765	100%	161 237 746	100%

Moderaternas intäkter 2022 (%)**Diagram 4**

22 Kammarkollegiet. Moderata Samlingspartiet Riksorganisationen (M). *Kammarkollegiet*. 2024-02-07.
<https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=70> (2024-03-06)

I Moderaternas årsredovisning för 2019–2022 är det ingen intäktspost som passar perfekt med *Interna bidrag*. Den post som följer bäst utifrån namn och summans trend är *Ersättning från länsförbund*. Denna rapport kommer därför att anta att den stora delen av *Interna bidrag* kommer från posten *Ersättning från länsförbund*.

Jämförelse av posten *Interna bidrag* på Kammarkollegiet och posten *Ersättning från länsförbund* i Moderaternas årsredovisningar

Tabell 4

	2019	2020	2021	2022
Interna bidrag ²³	17 840	20 754	20 805	37 238
Ersättning från länsförbund ²⁴	16 652	19 566	19 496	35 444
Skillnad ²⁵	1 118	1 118	1 309	1 794

I årsredovisningarna för 2019–2022 beskriver inte Moderaterna vad *Ersättning från länsförbund* innebär. Utifrån dess namn kan man anta att det handlar om pengar som skickas från partiets regionala led till riksorganisationens kansli. Till skillnad från Sverigedemokraterna²⁶ beskrivs inte hur upplägget fungerar i Moderaternas stadga.

Nytt för Moderaternas årsredovisning för räkenskapsåret 2023 är att *Ersättning från länsförbund* beskrivs kort: ”*Ersättning från länsförbunden avser riksorganisationens och förbundens samarbete avseende partiombudsmän, partigemensamma kostnader samt finansiering av valrörelsen (endast valår).*”²⁷ Hur summan för samarbetet beräknas beskrivs ej, inte heller kostnaderna för samarbetet. Sammantaget är intäktsposten svår att granska.

Som tidigare nämnt finns det ingen beskrivning av posten för årsredovisningarna 2019–2022. Den beskrivning som finns att tillgå för de åren kommer i stället från partiets lokala och regionala organisationer.

Lokala partiföreningar och -distrikt som sitter i kommun- eller regionfullmäktige har möjlighet att få partistöd från kommunen eller regionen. Detta regleras i Kommunallagen kapitel 4 paragraf 29-32.²⁸ I lagens 29 § första stycket uttrycks

23 Kammarkollegiet. Moderata Samlingspartiet Riksorganisationen (M). *Kammarkollegiet*. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=70> (2024-03-06)

24 Moderaterna. Årsredovisning. *Moderaterna*. 2023. <https://moderaterna.se/om-moderaterna/arsredovisning/?fbclid=IwAR2cUVVlSkJrYloNzZbrLNq5woiPNBPhkw0rxGB6a8PaG6CvBpSbqDhe8zk> (Hämtad 2024-03-23)

25 Egna beräkningar efter Kammarkollegiets siffror och Moderaternas årsredovisningar 2020 och 2022.

26 Sverigedemokraterna. *Partistadgar 2023*. Västerås: Sverigedemokraterna. Sid 43-44. <https://sd.se/wp-content/uploads/2024/01/sverigedemokraternas-partistadgar-2023.pdf> (Hämtad 2024-03-23)

27 Moderaterna. 2023 Årsredovisning och verksamhetsrapport. Stockholm: Moderaterna 2024-02-16. <https://moderaterna.se/app/uploads/2024/03/Arsredovisning-2023-slutlig-till-hemsidan.pdf> (Hämtad 2024-03-25)

28 SFS nr: 2007:725. *Kommunallag (2017:725)*

att ekonomiska bidrag ska gå ”till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd)”. I paragraf 31 formuleras följande krav: ”mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för det ändamål som anges i 29 § första stycket.²⁹

Kommunallagens krav gör det möjligt att följa hur Moderaterna slussar upp pengar till riksorganisationen. Nedan är en skärmbild från redovisningen för hur Moderaterna i Stockholms Stad har använt partistödet under 2022.³⁰

Överföring/avgift av partistöd till annan del av partiet: 2687114 kr.
Avgiften till moderaternas riksorganisation finansierar tjänster som är till nytta lokalt i partiet men där samordningsvinster finns nationellt. Medlemsregister, register över förtroendevalda (för uppdrag internt i partiet, lokalt och i andra organisationer), fakturering och hantering av medlemsavgifter, ekonomitjänster, IT-system och verktyg för kampanj och utbildning, strategiverktyg för kampanjplanering, vissa försäkringar, avtal för tillstånd att spela musik på möten, medlemstidning, gemensamma kommunikationskostnader (exempelvis rikstäckande annonsering som köps av riksorganisationen) samt organisationsutveckling.

Uppgifter om Moderaterna i Stockholm, för lokalt partistöd:
Namn: Moderaterna i Stockholms Stad

Sammantaget skickade Moderaterna i Stockholm över 2,6 miljoner kronor till riksorganisationen under 2022. Enligt redovisningen ska pengar ha gått till bland annat ”rikstäckande annonsering”. Hur rikstäckande annonsering stärker Stockholms stads demokrati beskrivs inte. Inte heller beskriver lokalorganisationen hur de kom fram till den specifika summan.

Utifrån uppgifterna är det svårt att förstå hur Moderaternas upplägg fungerar samt om det är förenligt med kommunallagen.

²⁹ SFS nr: 2007:725. *Kommunallag (2017:725)*

³⁰ Forssell, Johan. *Redovisning av lokalt partistöd för år 2022 Moderaterna i Stockholms Stad*. Stockholm: Moderaterna i Stockholms Stad.
<https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kommunfullmaktige/mote-2023-10-16/agenda/redovisning-av-kommunalt-partistod-och-granskningsrapport-2022-moderaterna-gdpr-versionpdf?downloadMode=open> (Hämtad 2024-03-20)

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraternas inkomster har ökat stort, i takt med partiets växande väljarstöd. Statsbidragen är Sverigedemokraternas absolut största inkomstkälla. Posten Övriga intäkter inkluderar stöd från SKR, mandatstöd från Svenska Kyrkan, *Deltagaravgifter*, stöd från Kammarkollegiet och Nordiska rådet. 2022 har Övriga intäkter blivit större än tidigare och inkluderar fler biposter. Dessa är *Ersättning för annonskostnader*, *Ersättning för kostnader administrativ resurs samt komp sjuklönekost*, *Vinst vid avyttring tillgång* och *Kursvinst samt öresutjämning*. Utöver detta får partiet en del mindre donationer.³¹

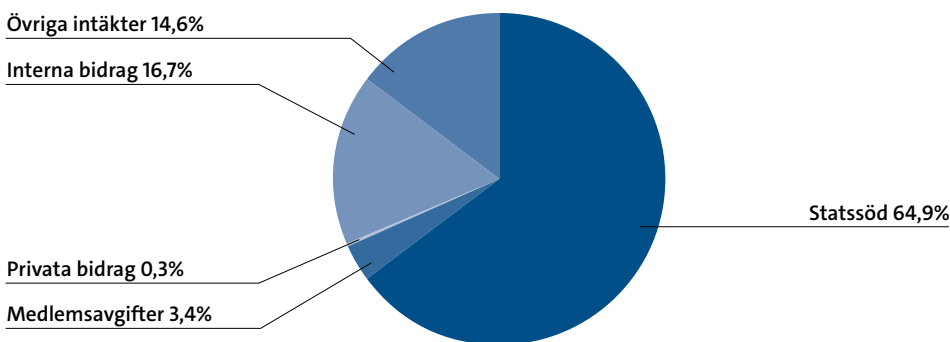
Sverigedemokraternas intäkter 2019–2022 (kr)³²

Tabell 5

	2019	2019%	2020	2020%	2021	2021%	2022	2022%
Statsstöd	77 517 090	65,1%	80 760 207	75,4%	82 755 636	74,6%	86 800 612	64,9%
Medlemsavgifter	6 744 201	5,7%	4 462 956	4,2%	4 505 200	4,1%	4 477 693	3,4%
Försäljning	8 013 065	6,7%	48 050	0,0%	190 849	0,2%	69 220	0,1%
Lotter	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Privata bidrag	179 451	0,2%	59 661	0,1%	143 813	0,1%	387 832	0,3%
Interna bidrag	21 088 236	17,7%	20 972 456	19,6%	21 922 010	19,8%	22 356 095	16,7%
Stiftelserna	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Övriga intäkter	5 564 390	4,7%	866 549	0,8%	1 472 256	1,3%	19 566 094	14,6%
Totalt	119 106 433	100%	107 169 879	100%	110 989 764	100%	133 657 546	100%

Sverigedemokraternas intäkter 2022 (%)

Diagram 5

31 Kammarkollegiet. Sverigedemokraterna (SD). *Kammarkollegiet*. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=71> (2024-03-06)

32 Kammarkollegiet. Sverigedemokraterna (SD). *Kammarkollegiet*. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=71> (2024-03-06)

Interna bidrag är Sverigedemokraternas näst största intäktskälla, över 22 miljoner kronor för 2022. I partiets årsredovisning stämmer summan exakt överens med posten *Ersättning från lokalföreningar*.^{33 34 35 36} Intäkten är tydligt reglerad i partiets stadgar, som stipulerar att partiet på kommunal- och regionalnivå måste skicka 25 procent av sitt lokala partistöd till riksorganisationen. I stadgan från 2019 beskrivs att kommunföreningar får göra ett grundavdrag³⁷, i stadgan beslutad 2023 uppdateras skrivelsen och inkluderar nu även avdrag för distrikt. Att pengarna ska gå till en gemensam valfond och administrativt stöd är också nytt för 2023.³⁸

Sverigedemokraternas stadga beslutad 2023:

- b) Distrikt skall överföra ett belopp som motsvarar 25 procent av sitt partistöd till riksorganisationen.

Distriktet har rätt att göra ett avdrag om 600 000 kr, vilket minskas med 50 % av det avgiftsgrundande beloppet från en miljon kronor och uppåt. Avdraget är som minst 200 000 kr.

Till partistödet räknas såväl grund- som mandatstöd, dock ej utbildningsbidrag. Beloppet avsätts till hälften av riksorganisationen till en partigemensam valfond och avser för andra halvan administrativt stöd.

Halva avgiften ska inbetalas senast 31 maj och resterande belopp senast 31 oktober.

- c) Kommunförening som inte utgör eget distrikt skall överföra ett belopp som motsvarar 25 procent av sitt partistöd till riksorganisationen. Till partistödet räknas såväl grund- som mandatstöd, dock ej utbildningsbidrag. Kommunföreningen har rätt att göra ett avdrag på 50 000 kronor per år innan avgiften beräknas. Detta gäller dock endast om kommunföreningen godkänts av riksorganisationen före 1 maj innevarande år.³⁹

33 Sverigedemokraterna. *Årsredovisning 2019*. Stockholm: Sverigedemokraterna. 2020-06-01.

34 Sverigedemokraterna. *Årsredovisning 2020*. Stockholm: Sverigedemokraterna. 2021-06-07.

35 Sverigedemokraterna. *Årsredovisning 2021*. Stockholm: Sverigedemokraterna. 2022-06-12.

36 Sverigedemokraterna. *Årsredovisning 2022*. Stockholm: Sverigedemokraterna. 2023-06-12.

37 Sverigedemokraterna. *Partistadgar 2019*. Örebro: Sverigedemokraterna. Sid 33.

<https://ratatosk.sd.se/sd/wp-content/uploads/2020/02/07122046/Sverigedemokraternas-partistadgar-2019-01-29.pdf?fbclid=IwAR2bR5jv51VUDAgmlONPNmTbtiBpna9vqXam9Xwpdbt2tTaw8sBmZxPprjc#page33> (Hämtad 2024-03-23)

38 Sverigedemokraterna. *Partistadgar 2023*. Västerås: Sverigedemokraterna. Sid 43-44.

<https://sd.se/wp-content/uploads/2024/01/sverigedemokraternas-partistadgar-2023.pdf> (Hämtad 2024-03-23)

39 Sverigedemokraterna. *Partistadgar 2023*. Västerås: Sverigedemokraterna. Sid 43-44.

<https://sd.se/wp-content/uploads/2024/01/sverigedemokraternas-partistadgar-2023.pdf> (Hämtad 2024-03-23)

Mellan 2019 och 2022 har sverigedemokratiska lokal- och regionföreningar slussat upp över 86 miljoner kronor till riksorganisationen. Enligt riksorganisationen är detta pengar som bland annat satts in i en gemensam valfond.⁴⁰ Här går det att diskutera om det är förenligt med lagen att partistödet som ges årligen endast ska användas vart fjärde år. Det finns även frågetecken inom Sverigedemokraterna om avgiften.

Avgiften och dess storlek brukar diskuteras på partiets Landsdagar. I motioner från 2023 märks ett internt missnöje med avgiftens storlek. Det skrivs bland annat "På senare år är vi många som upplever att servicegraden har minskat kraftigt och vi har svårt att motivera en så pass hög avgift till valfonden."⁴¹ samt "Det kan även nämnas att distrikten övertagit delar av utbildningsansvaret från riksorganisationen genom egen personal."⁴²

Från motionerna går det att utläsa att skribenterna inte ser avgiften som förenlig med vad de får tillbaka i värde. Ute i landet har också kommuner reagerat över Sverigedemokraternas avgift.

2022 inkom ett tips till Borlänge kommuns visselblåsartjänst om partiets användning av partistödet. Kommunen agerade och revisorer på KPMG tillsattes för att granska partistödshanteringen hos SD Borlänge för åren 2016–2022.

KPMG kom fram till att lokalorganisationen hade betalat 25 procent av sitt stöd till riksorganisationen och samtidigt betalat för valmaterial till ADBO AB (Sverigedemokraternas dotterbolag). Riksorganisationen ansvarar för SD Borlänges webbplats som föreningen inte behövde betala extra för under de specifika åren.

KPMG bedömde att det gick att påvisa av underlagen att SD Borlänge inte erhållit ekonomiskt stöd av riksorganisationen när det gäller valmaterial, annonser och dylikt. Det stödet som utgått från riksorganisationen var att tillhandahålla lokal-föreningens webbplats. KPMG menar därför att Sverigedemokraternas agerande inte är förenligt med kommunallagen.⁴³

Borlänge kommun valde efter rapporten samt interna problem i SD-organisationen att hålla inne på partistödet för 2022. När rapportförfattaren hörde av sig till Borlänge kommun berättade de att de kände sig tvungna att betala ut stödet senare 2022. Anledningen var att kommunallagen inte ger några skäl för när man

40 P4 Dalarna. Lokala pengar skickas till Stockholm – Åkesson (SD): "Kommer tillbaka". *Sveriges Radio*. <https://sverigesradio.se/artikel/lokala-pengar-skickas-till-stockholm-akesson-sd-kommer-tillbaka> (Hämtade 2024-03-16)

41 Lund, Robert. "ST28 – Sänk avgiften till valfonden". I *Besvarade partimotioner* – LD 2023. Sverigedemokraterna. Sid 100.

42 Exner, Andreas. "ST29 – Det finns ingen sådan sak som en bra skatt". I *Besvarade partimotioner* – LD 2023. Sverigedemokraterna. Sid 102.

43 Nyberg, Tomas. Beslut togs om SD Borlänges partistöd – "Olika svar". *Dala-demokraten*. 2023-05-24. <https://www.dalademokraten.se/2023-05-24/beslut-togs-om-sd-borlanges-partistod--olika-svar> (Hämtad 2024-02-06)

inte ska betala ut partistödet samt att det finns rättsfall och praxis som säger att man ska betala oavsett hur det används.

Sammantaget saknas insyn i hur de lokala partistöden används. Det finns mycket som tyder på att Sveriges andra och tredje största partier använder pengar menade att gå till att stärka lokala demokratier för nationell verksamhet. Detta går emot kommunallagens syfte. Dessvärre är kommunallagen i dess rådande form för svag för att förhindra att pengar slussas vidare.

För att Sverige framåt ska fortsätta att vara en stark demokrati i hela landet måste rätt förutsättningar ges. Det är inte rimligt att kommunala och regionala skattepengar går till att finansiera nationell partiverksamhet samtidigt som partiets riksorganisationer får statligt stöd. För att komma till bukt med detta problem föreslås reformer i nästa avsnitt.

SLUTSATS OCH REFORMER

Syftet med denna rapport har varit att undersöka hur transparensen och insynen i partiernas finansiering kan bli bättre och samtidigt se till att stärka Sveriges demokrati i hela landet. Rapporten har också undersökt intäktsposten *Interna bidrag* för de två partier med störst intäkter från denna. Partiernas intäkter redovisas på Kammarkollegiets webbplats. På webbplatsen har rapporten funnit ett antal förbättringsområden för att öka insynen och komma till bukt med flera av de missförstånd som uppstår i nuvarande konstruktion. Därför föreslår denna rapport följande:

- *Lag (2018:90) om insyn i finansiering av partier* bör utvidgas till att partier med följande måste rapportera in sina kostnader till Kammarkollegiet.
- Kammarkollegiets webbplats bör ha funktioner så att medborgare kan jämföra intäkter utefter antalet riksdagsmandat.
- Krav på detaljredovisning för större poster som *Interna bidrag* och *Deltagandavgifter*.
- Alla partier och deras dotterbolag måste, utöver Kammarkollegiets redovisning, publicera sin årsredovisning på partiets webbplats. Genom webbplatsen ska den kunna laddas ner avgiftsfritt och vara sökbar.
- Alla partier måste beskriva sin bolagsstruktur i sin årsredovisning och på sin webbplats.

Denna rapport har också undersökt inktäktsposten *Interna bidrag*. Intäkterna till posten kommer från lokala partistöd. Det finns exempel på riksdagspartier som utnyttjar kryphål i kommunallagen och använder de lokala partistöden för att finansiera sin riksorganisation. Detta är inte rimligt då riksorganisationer redan får stöd av staten för att bedriva nationell verksamhet. Samtidigt behöver den lokala demokratin utvecklas för att Sveriges statsskick ska stå starkt. Att dränera kommunala och regionala demokratier hämmar demokratin. Rapporten föreslår därför:

- Skärpt kommunallag som omöjliggör att skicka kommunala och regionala partibidrag till den centrala partiorganisationen.

REFERENSER

- Bolagsverket. *Priser för handlingar och tjänster*. Bolagsverket. 2021-12-07. <https://www.dalademokraten.se/2023-05-24/beslut-togs-om-sd-borlanges-partistod--olika-svar> (Hämtad 2024-03-25)
- Ds 2024:3. *Partipolitiska lotterier*.
- Exner, Andreas. "ST29 – Det finns ingen sådan sak som en bra skatt". I *Besvarade partimotioner – LD 2023*. Sverigedemokraterna.
- Forssell, Johan. *Redovisning av lokalt partistöd för år 2022 Moderaterna i Stockholms Stad*. Stockholm: Moderaterna i Stockholm Stad. <https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kommunfullmaktige/mote-2023-10-16/agenda/redovisning-av-kommunalt-partistod-och-granskningsrapport-2022-moderaterna-gdpr-versionpdf?downloadMode=open> (Hämtad 2024-03-20)
- Hjertqvist, Oscar. *Det politiska bidragsberoendet – finansieringen av Sveriges politiska partier*. Stockholm: Timbro. April 2023. https://timbro.se/app/uploads/2013/04/det_politiska_bidragsberoendet_utan_0-1.pdf (Hämtad 2024-03-20)
- Kleja, Monica. *Sverige kritiserar för bristande öppenhet med partipengar*. Nyhetssajten Europaportalen. 2018-11-22. <https://www.europaportalen.se/2018/11/sverige-kritiserar-bristande-oppenhhet-med-partipengar> (Hämtad 2024-03-20)
- Kammarkollegiet. Hämta ut redovisade intäkter från politiska aktörer. Kammarkollegiet. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat> (Hämtad 2024-03-06)
- Kammarkollegiet. Moderata Samlingspartiet Riksorganisationen (M). Kammarkollegiet. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=70> (Hämtad 2024-03-06)
- Kammarkollegiet. Sverigedemokraterna (SD). Kammarkollegiet. 2024-02-07. <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=71> (Hämtad 2024-03-06)
- Lund, Robert. "ST28 – Sänk avgiften till valfonden". I *Besvarade partimotioner - LD 2023*. Sverigedemokraterna.
- Moderaterna. "Bilaga – stadgar för moderata samlingspartiet". I *Partistämman 2023 – Propositioner*. Moderaterna. <https://moderaterna.se/app/uploads/2023/10/Propositionsbok.pdf> (Hämtad 2024-03-23)
- Moderaterna. *Årsredovisning*. Moderaterna. 2023. <https://moderaterna.se/om-moderaterna/arsredovisning/?fbclid=IwAR2cUVVIskJrYloNzZbrLNq5woiPNBPhkw0rxGB6a8PaG6CvBpSbqDhe8zk> (Hämtad 2024-03-23)

- Moderaterna. 2023 Årsredovisning och verksamhetsrapport. Stockholm: Moderaterna 2024-02-16. <https://moderaterna.se/app/uploads/2024/03/Arsredovisning-2023-slutlig-till-hemsidan.pdf> (Hämtad 2024-03-25)
- Nyberg, Tomas. Beslut togs om SD Borlänges partistöd – ”Olika svar”. Dala-demokraten. 2023-05-24. <https://www.dalademokraten.se/2023-05-24/beslut-togs-om-sd-borlanges-partistod--olika-svar> (Hämtad 2024-02-06)
- P4 Dalarna. Lokala pengar skickas till Stockholm – Åkesson (SD): ”Kommer tillbaka”. Sveriges Radio. <https://sverigesradio.se/artikel/lokala-pengar-skickas-till-stockholm-akesson-sd-kommer-tillbaka> (Hämtade 2024-03-16)
- Repucci, Sarah och Slipowitz, Amy. *Freedom in the World 2021 – Democracy under Siege*. Freedom House. 2021. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2021/democracy-under-siege> (Hämtad 2024-03-20)
- SFS nr: 2007:725. *Kommunallag (2017:725)*
- SFS nr: 2018:90. *Lag (2018:90) om insyn i finansiering av partier*
- Sverigedemokraterna. *Partistadgar 2019*. Örebro: Sverigedemokraterna. <https://ratatosk.sd.se/sd/wp-content/uploads/2020/02/07122046/Sverigedemokraternas-partistadgar-2019-01-29.pdf?fbclid=IwAR2bR5jv51VUDAgmI0NPNmTbtiBpna9vqXam9Xwpdbt2tTaw8sBmZxPprjc#page33> (Hämtad 2024-03-23)
- Sverigedemokraterna. *Partistadgar 2023*. Västerås: Sverigedemokraterna. 2023. <https://sd.se/wp-content/uploads/2024/01/sverigedemokraternas-partistadgar-2023.pdf> (Hämtad 2024-03-23)
- Sverigedemokraterna. *Årsredovisning 2019*. Stockholm: Sverigedemokraterna. 2020-06-01.
- Sverigedemokraterna. *Årsredovisning 2020*. Stockholm: Sverigedemokraterna. 2021-06-07.
- Sverigedemokraterna. *Årsredovisning 2021*. Stockholm: Sverigedemokraterna. 2022-06-12.
- Sverigedemokraterna. *Årsredovisning 2022*. Stockholm: Sverigedemokraterna. 2023-06-12.
- TT. Kritik mot svensk partifinansiering. Svenska Dagbladet. 2016-03-29. <https://www.svd.se/a/yWng/kritik-mot-svensk-partifinansiering> (Hämtad 2024-03-20)
- Westerberg, Rikard. *Socialists at the gate – Swedish business and the defense of free enterprise, 1950–1985*. Diss. Stockholm: Handelshögskolan i Stockholm. 2020.

Tankesmedjan

Tiden vill stimulera progressiv debatt kring de avgörande utmaningar som samhället står inför: klimatomställning, trygghet i förändring och minskad ojämlikhet.

Tankesmedjan Tiden vill visa att det är möjligt att driva progressiv politik i en tid som är både globaliserad och lokal. Vi vill visa att en sådan politik varken behöver vara dogmatisk, låst vid sin historia eller ett resultat av kortsiktiga kampanjstrategier och triangulering.

Vi deltar i den politiska debatten, analyserar samhällsproblem, tar fram rapporter med reformförslag och ordnar seminarier.

Tankesmedjan Tiden ger även ut den socialdemokratiska idétidskriften Tiden.

tankesmedjan
TIDEN